

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus XIX. De Restitutione ob omissum vel non debito modo recitatum
Breviarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

stionibus, facilis erit responsio ad dubium à nostro beneficiato propositum, num scilicet fructus illi diei correspondentes teneatur restituere. Nam cum juxta dicta obligatus ad Romanum, si hoc careat, ad aliud à Romano multum diversum nequaquam sit obligatus, casu, quo Titiusprehenderit submissum sibi breviarium à Romano multum discedere, neque laudes, ac ceteras horas minores memoriter tenuerit, aut ex breviario submisso aut ex alio quodam diurnali colligere potuerit; ab omni utique restitutione immunis erit, eò quòd breviarium nequaquam culpabiliter omiserit, cum Romanum recitare nequiverit, ad aliud autem multum diversum obligatus non existerit.

Quòd si autem matutinum & laudes recitare non potuerit, omnes autem, vel aliquas, aut saltem unam horam minorem dicere potens, has tamen omisisset, ad fructus omisissis horis respondentes manebit obligatus, conformiter dictis in resolutione secundi quæsti.

Æquali facilitate ex iis, quæ in tertio §. diximus, eruitur, Num, & in quantum obligetur ad restitutionem, qui partem, non tamen totam horam memoriter retinens, istam dicere omiserit, erit itaque examinandus noster Titius, quoad circumstantias, in quibus tunc se constitutum repererat, & juxta datas hæctenus resolutiones illius dubium dissolvendum.

C A S U S XIX.

De Restitutione fructuum ob omisum, vel non debito modo recitatum breviarium.

Caldarinus Canonicus Cathedralis accusat se in confessionali, quòd obligatus ad orandum de feria, Horas recitaverit de sancto. 2. Quòd subinde absque justa causa breviarium interruperit. 3. Quòd aliquoties omittens breviarium aliquem alium pauperem Clericum, qui suas vices in recitatione horarum suppleret, substituerit.

Q. 1. Num Beneficiatus omittens horas fructus suos faciat?

Q. 2. Num omittens in qualibet hora partem levem, teneatur ad restitutionem, si omisissæ simul sumptæ conficiant quantitatem gravem?

Q. 3. Utrum Beneficiatus curatus omittens pensum Canonicum pro uno die, omnes huic diei pro rata correspondentes fructus teneatur restituere?

Q. 4

- Q. 4. Utrum obligatus ad recitandum de feria teneatur ad restitutionem, si oraverit de sancto?
Q. 5. Ad quid teneatur sine causa interrumpens breviarium?
Q. 6. Vel qui alium, ut loco sui breviarium recitet, substituit Clericum?

§. I.

Resolvitur primum quaesitum.

Num Beneficiatus omittens horas, fructus suos faciat?

1. Omissio recitandi breviarii in variis circumstantiis potuit contingere.
2. Fructus beneficiales conceduntur vel sub onere, vel sub conditione recitandi breviarii.
3. Decretum Lateranensis Concilii circa restitutionem fructuum.
4. Et Pii V. 12. Kalendas Octobris 1571. editum.
5. Omissum primo semestri breviarium est quidem grave peccatum, nullam tamen obligationem restituendi inducit.
6. Obligatio recitandi breviarii non est ex iustitia.
7. Fructus sunt merces breviarii ex mente tamen Ecclesiae persolutae.
8. Nec dantur sub conditione tam recitandi breviarii, quam altarum functionum.
6. Omittens primo Anno horas, fructus tantum alteri semestri correspondentes debet restituere.
10. Omittens culpabiliter post primum semestrem restituat fructus pro rata temporis.
11. Quanta pars pro omissis horis, omnibus, vel aliquibus sit restituenda.
12. Beneficiatus in hoc non est comparandus cum famulo.
13. Daturque haec obligatio ante sententiam iudicis.
14. Omittens solum quartam partem unius horae ad nihil obligatur.
15. Omissa valde notabilis pars unius horae, eandem ac totaliter omissa, restitutionem inducit.
16. Restituendi fructus in singulas horas, non autem in minores partes distributi fuerunt.
17. Omissa dimidia ejusdem horae pars videtur esse notabilis.

§. II.

Resolvitur secundum quaesitum.

Num omittens in qualibet hora partem levem teneatur ad restitutionem, si omissa simul sumpta efficiant quantitatem gravem?

18. Omittens in singulis horis partem levem, quae simul sumpta sit magna,

- 244 *Partis I. Casus XIX. De Restit. fructuum ob omissum &c.*
 magna, ad nihil obligatur. 20. Nec obstat, quòd mortaliter peccat.
 19. *Cum inter istum & minorum* 21. *Omittens omnes horas plura pec-*
furtorum reum non sit paritas. *cata juxta multos committit.*

§. III.

Resolvitur tertium Quæsitum.

Utrum Beneficiatus curatus omittens pensum canonicum pro uno die, omnes huic diei correspondentes fructus pro rata teneatur restituere?

22. **R**ationes, ob quas beneficiatus omnes proventus fructus correspondentes illi diei restituere debet.
 23. *Afferuntur rationes oppositum tenentium,*
 24. *Beneficiatus omittens potest sequi sententiam mitiorem.*
 25. *Vere pauper beneficiatus in certis circumstantiis sibi applicatis amissos fructus poterit,*

§. IV.

Resolvitur quartum quæsitum.

Utrum obligatus ad recitandum de feria, teneatur ad restitutionem, si oraverit de Sancto?

26. **O**bligatus ad brevium de feria, recitans tamen de Martyre, nihil tenetur restituere.
 27. *Quid nomine formulæ Pontifex intellexerit.*
 28. *Tali recitatione impletur obligatio quo ad substantiam.*
 29. *Quotidie mutans videtur non satisfacere.*
 30. *Nonnullorum Canonum sensus explicatur.*
 31. *Consuetudine vim legis habente frequentia mutationis interdicta est.*
 32. *Etiã distinctis diebus septis factæ mutationes inducunt obligationem restituendi.*
 33. *Cur peccet mortaliter detrahens ex officio Dominicæ novem psalmos.*
 34. *Verba Bullæ Pii V. explicantur.*
 35. *Officium de Natali Domini non bene commutaretur in officium de Natali S. Joannis Bapt.*

§. V.

Resolvitur quintum quæsitum.

Ad quid teneatur sine causa interrumpens brevium?

36. *Interruptio horarum non semper inducit restitutionem.*

37. *Non*

37. Non officit huic opinioni paritas
 cion stipulatione.   continuus, communi termino co-
 pulandæ sint.
38. Aut quod partes motas, ut hic sit   39. Non obest Can. nihil: causâ 7. quæ. i.

§. VI.

Resolvitur sextum quæsitum.

*Ad quid teneatur, qui alium, ut loco sui recites
breviarium, constituit?*

40. **S**ubstituens alium sibi ad reci-
 tandas horas tenetur ad re-
 sstitutionem.   cum alio habente valde tenuè be-
 neficium.
41. *Lex præcipiens recitationem ho-
 rarum est absoluta, nec merè con-
 ditionatè penalis.*   43. *Aut cum substituente sibi alium
 in dicendo sacro.*
42. *Non est paritas talis Beneficiatî*   44. *Nec faciet illud: quod quis facit
 per alium &c.*

§. I.

Resolvitur prima quæstio.

*Num Beneficiatus omittens horas canonicas fructus
faciat suos?*

- 1 **T**alis omisio; vel sine necessaria
 attentione interna peracta reci-
 tatio Breviarii, potuit vel primo
 semestri, vel sequenti tempore
 contigisse: item aut totum, aut ali-
 qua dumtaxat pars fuisse non recita-
 ta, & hoc cum, vel sine justa causa
 excusante. Item restitutio facien-
 da erit vel ante, vel primùm post
 sententiam Judicis.
- 2 **S**ecundò relictus Beneficiales po-
 tuerunt ab Ecclesia attribui Benefi-
 ciatis cum onere recitandi Brevia-
 rium, ut tamen privatio fructuum
 sit pena omissi culpabiliter Bre-
 viarii.
- Vel sub hac conditione, ita ut
 hac non impleta retinere eosdem
 nequeant. Utrùm itaque hoc vel
 illo modo Beneficiatî ad horas reci-
 tandas obligentur, unicè ex sacris
 Canonibus & Decretis Concilio-
 rum colligendum erit.
- In hunc finem servit quod in con-
 cilio Lateranensi sub Leone X. cele-
 brato sess. 9. §. statum: statutum fuit
 in hæc verba, statum: ut nemo be-
 neficium curatum, aut simplex ha-
 bens, qui elapsis sex mensibus ab ejus
 consecutione, sine legitimo impedinen-
 to officium divinum recitare omiserit;
 pro tempore, quo non recitavit, fru-
 ctus non faciat suos: immò eos impendere
 tanquam rem injustè captam, in fa-
 bricam Ecclesiæ, aut Eleemosynas pau-
 perum teneatur.

H h 3

Hanc

Hanc à Lateranensi latam constitutionem declaravit, ac denuo renovavit Pius V. in sua Constit: quae incipit *ex proximo Lateranensi*: edita 12. Kalendas Octobris 1571. Pius Episcopus servus servorum Dei: *ex proximo Lateranensi &c.* Et paulò post: Nos huic revidentibus, atque expressis providere volentes, statuimus, ut qui horas omnes canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur: qui verò matutinum tantum, dimidiam; qui ceteras omnes horas, aliam dimidiam: qui harum singulas, sextam partem fructuum ejus diei amittant: & paulò inferius: item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusaverit, grave peccatum intelligat admisisse. *Ex his.*

Concludimus primò, Beneficiatum intra sex primos menses obtenti beneficij, licet Breviarium non recitaverit, ad nullam restitutionem obligatum iri. Prob. licet Lateranense dicat, talem peccatum lethaliter, alium tamen tacet de obligatione restituendi fructus, ita sentiunt Navarrus *cap. 21. de orat. n. 38.* Vasquez *de Beneficiis cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 32. n. 176.* Bonacina *Disp. 1. quest. 5. p. 2. n. 9.* Filiucius, Garzias, Azor, Palao. Aequè facile ex Bulla Pii V. deducitur, talem sine causa omitterem recitare breviarium graviter peccare; ita enim loquitur: qui

primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum eum excusaverit, grave peccatum se intelligat admisisse.

Objicies: si peccat talis graviter, tenebitur eo ipso ad restitutionem pro rata officij prætermissi: prob. ideo talis graviter peccat, quia non solvit pensum justitiæ legibus reddendum. Ergo &c.

R. neg. utrumque antecedens: obligatio enim recitandi horas ex solo jure canonico est introducta: ergo penes istud fuit, sub pena restituendorum fructuum obligare negligentem beneficiatum, vel non; atqui primo semestri non obligavit: ergo &c.

Ob. 2. beneficiales redditus sunt merces & stipendium laboris: ergo beneficiatus non laborans fructus beneficij non facit suos, etiam primo bimestri R. dist. ant. sunt stipendium laboris ab Ecclesia statutum, & hinc ad hujus voluntatem persolvendum; conc. alia ratione: v. g. naturali obligatione: neg. ant. & conf. quia Ecclesia noluit, ut etiam primo semestri sit salarium solius recitantis.

Obi. 3. In citatis Lateranensi & Pii V. constitutionibus solummodo asseri, quòd non sit restitutio facienda pro rata prætermissi brevii; non autem innui, quòd nulla omnino sit facienda, mitior scilicet aliqua restitutio; in quantum tunc solo jure naturali obligantur, relinquente intactam partem fructuum, qui correspondet reliquis laboribus benefici-

beneficiario peragendis. R. neg. suppositum; quod fructus dentur sub conditione tam recitandi breviarii, quam fungendi reliquis officiis; alias beneficiatus non satisfaciens suis officiis, recitans tamen breviarium deberet fructus pro rata omissorum laborum restituere: ergo fructus cum onere duntaxat; & non sub conditione officia reliqua peragendi videntur auctoribus aliquibus concessi. Contra est secundò, quod in supposito horum Auctorum etiam omittens breviarium sine sua culpa deberet restituere fructus, quia data ob causam, causa non securà non subsistunt.

9 Ex his conclud. 2. Licet beneficiatus toto primo año nunquam, etiam non impeditus, recitasset breviarium, illi tamen solos fructus correspondentes posteriori semestri restituendos esse. Ratio est, quod priori semestri competentes condonati fuerint à Lateranensi, & Pio V. cum hoc Pontifex, prout tamen debuerat, non explicaverit, & paxa ultra tenorem verborum sine ratione non sint extendendæ. Ita sentiunt Suarez *lib. 4. cap. 29. ad finem Filiucius tract. 23. cap. 10. q. 3. n. 310.* Bonnac. *Disp. 1. de bonis Canon. quest. 5. p. 2. n. 10.*

10 Conclud. tertio: post primum semestre non recitantem culpabiliter breviarium pro rata temporis fructus restituere debere, dixi: *culpabiliter*: omittens enim inculpabiliter non tenetur restituere. Ita Garcias *3. parte de benefic. cap. 1. n. 27.*

Azor. *1. p. lib. 10. cap. 14. q. 7.* Suarez. *lib. 4. de bonis Canon. cap. 30.* Reginald. *lib. 30. n. 44.* Bonnac. *Disp. 1. hic quest. 5. p. 2. n. 4.* Lessius *lib. 2. cap. 34. n. 181.* Palao *hic Disp. 2. p. 7. n. 3.* Constat ex tenore verborum: quod autem inculpabiliter omittens excusetur, ita probamus. Ille tantum tenetur, qui non recitat cessante impedimento legitimo: at istud non cessat quando beneficiatus inculpabiliter omittit: ergo tunc non obligatur restituere: min. constat. si nullum legitimum impedimentum adest, semper omittitur breviarium culpabiliter ergo &c.

Quanta autem pars fructuum **II** pro rata omissi breviarii restituenda sit, ex verbis Bullæ Divi Pii V. sufficienter colligitur. Scilicet qui omisit pro uno die, restituere debet fructus correspondentes uni, qui pluribus, correspondentes tot diebus, quot omiserat. Quod si uno die omiserit matutinum recitare & laudes, dimidia pars fructuum illi diei correspondens erit restituenda. si reliquas horas omiserit, diebus matutino & laudibus, etiam dimidium restituere debet. Pro singulis horis autem sexta pars restituenda veniet, uti videre est apud Azor, Lessium, Bonnac. Suarez, Vasquez *citatos à Scum Palao hic Disp. 2. p. 7. n. 4.*

Obi. famulus omittens uno vel **12** altero die suum obsequium exhibere suo domino, non privatur propter hæc parte stipendii illi diei correspondente: ergo nec beneficiatus.

ciatus. Prob. conf. eadem benigna congruitas debet praesumi de Ecclesia respectu sui beneficiati, quae praesumitur de hero respectu sui famuli: ergo &c. R. disparitatem esse quod Ecclesia tanquam suorum redituum domina suam voluntatem in citatis constitutionibus clarè expresserit: ergo non idem de hac quod de aliis dominis in hoc puncto sentiendum erit.

13 *Obi. 2.* non potest dici, an haec obligatio detur ante, vel primum post sententiam Judicis: ergo: non ante; quia restitutio habet rationem poenae; haec autem non debetur nisi post latam sententiam. R. dari obligationem istam ante sententiam juxta Suarezium, Navarrum Bonnac. Lessium, Filiucium, Garziam & alios. Ratio est voluntas Ecclesiae attribuentis fructus beneficiatis sub conditione non omissi culpabiliter officii divini. Haec autem voluntas desumitur ex Bulla Pii V. citata: in qua habetur: *fructus suos non facit: itè tanquam injustè perceptos erogare teatur.* Ergo non acquisivit jus quoddam in illos fructus, ita ut istos tanquam rem suam retinere possit.

14 *Ob. 3.* si omissens integram horam tenetur ex gravi ratam illi correspondentem restituere, etiam ex gravi tenebitur ratam correspondentem quartae parti ejusdem horae, si haec omissa fuerit, & rata correspondens sit valdè magna: ergo &c. R. neg. seq. ratio est, quod Canones solum obligent omissentes horam, & pro hujus omissio-

ne restitutionem faciendam taxent.

Conclud. 4to. omissens valde 15 notabilem partem alicujus horae, ad totam ratam pro omissa integra hora restituendam erit obligatus, ita Garcias 3. p. de Benef. cap. 1. n. 27. Bonnac. Disp. 1. de hor. Canon. q. 5. p. 2. n. 13. Palaon n. 5. loci citati. Prob. omissens valde notabilem partem unius horae dicitur simpliciter talem horam omississe: sed omissens simpliciter unam horam tenetur ad dictam restitutionem. Ergo etiam &c. Prob. M. qui valde notabilem partem missae non audivit, dicitur simpliciter non audivisse missam: erdo &c. Quodsi tamen paucitas fructuum correspondentium uni horae sit modica, excusabit à gravi obligatione sola parvitas materiae.

Obi. 1. sicut integræ horæ cor- 16 respondet certa quota fructuum, ita singulis partibus ejusdem horae correspondet certa pars fructuum uni omissae horae assignatorum: ergo non tota quantitas fructuum assignata pro integra hora erit pro valde notabili parte omissa restituenda. R. neg. ant. nullum enim fundamentum habetur dicendi fructus dividi in singulos psalmos, seu versiculos: ex decretis autem SS. Canonum habetur, quod dividantur in horas singulas: hinc quantitas alicujus horae aquiritur, si haec diminutim non fuerit dicta, licet omissa fuerint aliae longiores.

Ob. 2. Non potest determinari 17 notabilis illa pars, cujus omissio, vel sine debita attentione recitatio sit

fit peccatum grave trahens post se restitutionem R. Govantum, & P. Stoz l. 1. p. 3. n. 381. dissentientibus tamen Suarezio Sanchez. Diana p. 2. to. 12. R. 41. docere median partem parvæ horæ non esse materiam peccati mortalis. Verum sicut o-mittens dimidiam partem missæ di-

citur simpliciter non audivisse missam, ita recitans dimidiam duntaxat horam potest simpliciter dici non recitasse illam horam: ergo cum non recitans horam teneatur ad restitutionem, etiam omittens dimidiam, tenebitur.

§. II.

Resolvitur secundum Quæsitum.

An omittens in singulis horis partem levem teneatur ad restitutionem, si tota & adæquata omisso comparatione totius officii sit quantitas gravis?

18 **D**ico probabilius ejusmodi beneficium ad nullam restitutionem obligari posse. Ita docent *Moneta de distributionibus* 2. p. quæst. 3. n. 22. *Fillucius tract. 23. cap. 10. q. 7.* *Palao de Horis Disp. 2. pu. 2. n. 6.* *Diana p. 5. T. 14. R. 47.* *Govatt n. 1590. dissentientibus Suarezio Regin. Bass. §. 5. n. 8.* Prob. five pro singulis horis præceptum quoddam peculiare latum fuit, five unum pro toto officio, nunquam peccavit graviter: ergo &c. Prob. 1. Membrum anteced. si peculiare præceptum latum fuit pro qualibet hora, parva quantitas in singulis horis omiſſa seorsim spectata nullam inducet obligationem: neque omnes simul acceptæ: ergo &c. Prima pars ant. constat. altera probatur, si præceptum peculiare latum fuit pro qualibet hora, tunc partes in singulis horis omiſſæ non coalescunt in unum: si non coalescunt in unum non pariunt obliga-

tionem, ergo &c. prob. M. omiſſio totius officii pro uno die non coalescit cum omiſſione ejusdem officii pro alio die: item omiſſio sacri pro uno die festo cum omiſſione sacri pro alio die festo non coalescit, quia præcepta pro illis lata sunt distincta: ergo &c.

Sed neque ulla obligatio dabitur, licet præceptum ponatur unicum. Prob. etsi ponatur illud esse unicum realiter, est tamen illud virtualiter multiplex, ita ut obligatio singulis horis sit annexa: ergo prob. ant. videtur esse similis voto, quo per eundem actum voveo singula horis recitare Ave Maria: ergo &c.

Conf. 1. Pius V. dum explicat obligationem restituendi, nullam mentionem facit de restitutione facienda ab omittente in pluribus horis quantitatem, quæ adæquat integram horam sed singularum horarum omiſſioni alligat obligationem

tionem restitutionis: ergo etsi talis peccaret mortaliter, non tamen ad restitutionem videtur obligandus: cum lex odiosa non sit extendenda ultra proprium verborum tenorem.

Conf. 2. Quælibet hora diminutè recitata per se sumpta nullam inducit obligationem: ergo neque ullam inducet quatenus integrum breviarium constituit. Prob. conf. non potest officium ullam obligationem inducere, nisi partes illius divisim inducant: ergo &c.

Obj. 1. qui etiam furtis minutis distinctis summam gravem comparavit, ac retinet, tenetur eandem restituere non minus, ac auferens illam eodem actu: ergo idem de breviario dicendum. R. rationem prioris esse, quia talis obligatur ex injusta acceptione & ex re accepta simul, dum ponitur actu retinere adhuc ablatam summam: atqui res accepta in magna quantitate existens parit obligationem gravem: ergo &c. in restitutione autem bre-

viarii ex voluntate Pontificis habetur, respectus ad horas: & harum omissioni annexum fuit onus restituendi: ergo si nulla hora potest dici fuisse omissa, non dabitur obligatio restitutionis.

Obj. 2. Talis peccaret mortaliter: ergo tenetur ad restitutionem R. trans. ant. neg. consecq. nam recitans cum voluntariis distractionibus, habita tamen attentione superficiali juxta multos peccat mortaliter, & tamen deobligatur à restitutione: cum hæc dependeat à voluntate Pontificis, de qua non constat, quòd omnes quomodo cunque peccantes graviter in recitatione breviarii voluerit obligare ad restitutionem.

Obj. 3. Si quælibet hora quolibet speciali præcepto imperatur, omittendo totum breviarium plura peccata committit. R. in hac sententia concedendam sequelam: sufficienter tamen se accusavit, qui omissis omnibus, dicit, se omississe breviarium.

§. III.

Resolvitur tertium quæsitum.

Utrum beneficiatus curatus omissis uno die breviarium teneatur pro rata restituere omnes fructus illi diei correspondentes, aut aliquam illorum partem retinere sibi possit pro reliquis muneribus suo officio parochiali annexis?

22 **E**jusmodi beneficiatum omnibus fructibus correspondentibus tali diei privatum esse, defendunt *valentia 2. 2. disp. 6. q. 2. p. 10. §. 8.*

Azor 1. p. lib. 10. cap. 14. q. 5. Petrus Navarr. lib. 2. de restit. cap. 2. §. n. 183. §. n. 196. Suarez alios referens lib. 4. de horis Canon. cap. 30. §. n. 6.

n. 6. Garcia de Benef. 3. p. c. 1. n. 28.
 & 35. Malderus, sibi contrarius de
 beneficiis cap. 4. §. 1. art. 1. dub. 7.
 num. 38. Vasquez Reginaldus lib. 30.
 n. 46. Palao: disp. 2. hic pag. num. 8.

Pro hac sua opinione ita argu-
 mentatur: beneficiatus non cura-
 tus tenetur omnes fructus corre-
 spondentes tali diei restituere: ergo
 etiam curatus, prob. cons. Pius V.
 in sua constitutione nullum facit
 discrimen inter beneficiatum cura-
 tum, & non curatum, sed utrum-
 que obligat ad restituendos fructus
 illi diei correspondentes: ergo si
 non curatus tenetur omnes resti-
 tuere, tenebitur etiam curatus. Ubi
 enim jus non distinguit, nec nos di-
 stinguere debemus.

Prob. 2. si pro aliis muneribus
 posset aliquid retineri, tunc cano-
 nicus qui breviarium omiserat, præ-
 sens tamen in choro fuerat dum alii
 recitabant horas, posset aliquid rati-
 one hujus suæ præsentiae ex fructi-
 bus illi diei correspondentibus reti-
 nere: atqui non potest: ergo &c.
 M. constat, præsentia enim corpo-
 ralis etiam absque cantu est pretio
 æstimabilis: m. prob. Idem Pius V.
 talem canonicum non recitantem
 privat omnibus fructibus & distri-
 butionibus, quos ob præsentiam &
 assistentiam in choro alias lucrari
 debebat, prout illa verba Bullæ indi-
 cant: *tametsi aliquis choro additus
 non recitans omnibus horis canonicis
 cum aliis præsens adit, fructusque &
 distributiones, forte auter assignatas
 sola præsentia juxta statuta, consue-*

*tudinem, vel alias sibi lucrificasse præ-
 tendat.*

Probant. 3. In memorata Bulla
 Pii V. volebat Pontifex novum
 quoddam jus constituere, atque no-
 va panâ Beneficiatorum socordiam
 propellere, ad majorem diligentiam
 eosdem extimulando: ergo voluit
 eos privare totaliter omnibus fruc-
 tibus. Prob. ant. utitur Pontifex
 hoc verbo: *statuimus*: atqui juxta
 Glossam in cap. litigantium: de of-
 fic. ordinariorum in 6. & Clement
 finali: de rescriptis: verbo: *statui-
 mus*: hoc verbum indicat volunta-
 tem statuentis novum jus: etgo &c.
 prob. itaque conseq. si non priva-
 ret omnibus fructibus, sed soli re-
 citationi correspondentibus, non
 statueret novum jus: ergo si no-
 vum jus statuit, etiam reliquis pri-
 vat. Prob. ant. testante P. Azor
 loco citato ante Lateranensis & Pii
 V. constitutionem communis erat o-
 pinio, partem correspondentem re-
 citationi breviarii omissi esse resti-
 tuendam, posse tamen retineri par-
 tem fructuum, quam labor ejus
 ob cætera munia merebatur: ergo
 si hoc ipsum, & non plus statuit Bul-
 la Pii V. nullum novum jus statuit.

Prob. 4. Recitatio breviarii est
 conditio, sub qua beneficiato om-
 nes fructus dantur, datur enim be-
 neficium propter officium, & non
 habet rationem panæ contrarium
 facienti impositæ.

Contrariam, & deductionem be-
 neficiato pro mercede reliquorum
 munerum, & laborum permitten-

tium opinionem defendunt Lessius *cap. 34. n. 177.* Tolet. *lib. 2. cap. 12. dist. 2.* Henriquez *in summa lib. 13. cap. 13. §. 2.* Emanuel Saa, Lopez, Rodriguez Medina, Vasquez, Bonacina *hic Disp. 1. quest. 5. p. 3. n. 2.*

Ratio illorum est negativa: non probatur enim sufficienter hæc totalis obligatio: ergo onus valde difficile beneficiatis curatis non est imponendum. Prob. ant. non probatur sufficienter ex Bulla Pii V. ergo &c. ant. prob. obligatio restituendi fructus correspondentes illis diebus, habet hunc sensum, illi fructus restituendi sunt, qui alias corresponderent recitationi brevium omisi, non autem illi omnes, qui & huic recitationi & reliquis muneribus illo die obeundis & exhibitis corresponderent. Rationem ita moderandi prædictam Bullam refundit apud Lessium *cit. num. 177.* Henriquez *c. 13. de excommunicatione* in praxin cum sapientum consilio, ita moderantem emanatæ à Pio V. Bullæ rigorem: addit insuper eandem in Hispania non aliter fuisse receptam: insuper pro hac sua opinione citat Barr. Medinam, Lopezium, Pennam, Cuevos, Gallo. Cum igitur praxis & consuetudo observatæ legis, sit hujus optima interpret, ex illa moderamen quoddam jure merito Pii V. Bulla acceperit.

Prob. 2. obligatio à Pio V. imposta ita est exponenda salvo tenore verborum, ut juri naturali sit conformior: atqui conformior erit, si

pro reliquo labore aliquid salvo adhuc manente tenore verborum permittatur beneficio curato: ergo &c. tenorem verò citatæ Bullæ etiam in hac sententia salvari commodè posse, desumimus ex dictis primæ modò allatæ pro hac opinione rationis.

Prob. 3. Non videtur verosimile, Pontificem voluisse durius procedere in beneficiatum curatum, quàm non curatum: atqui hoc fieret: prob. m. non curatus omnes quidem fructus amitteret, sed nullum omnino laborem in gratiam Ecclesiæ obiverat: curatus autem nullam mercedem pro cæteris laboribus susceptis reciperet: ergo &c.

Prob. 4. Qui habet obligationem legendi sacrum die mercurii annexam suo beneficio non recitando officium, licet diceret sacrum, nullum stipendium pro celebrato sacro posset accipere quia hoc ex rebus beneficialibus esset deducendum, quia tamen in principiis sententiæ oppositæ sunt integrè restituendi: hoc autem videtur contra communem: ergo, ut iste nimis rigor minuatur, tenendam asserunt istam posteriorem sententiam.

Utraque ex his sententiis cum ²⁴ non minùs autoritate, quàm ratione sit probabilis, ideo etiam mitiorem sibi magis faventem sequi, beneficiato licebit: præsertim, si & ipse verè pauper sit, cum non debeat esse deterioris conditionis aliis pauperibus; & quia Pontifex potius ejusmodi reditus eidem applicat,

plicat, quam ipse sibi. Ita Navarr. Lessius, Suarez Bonnac. Tulerus.

25 Quia autem ejusmodi beneficiatus ex solius Pontificis præsumpta voluntate sibi verè pauperi ejusmodi deperditos fructus applicare potest; hinc istam applicationem sibi metipsum facere nequaquam poterit, dum contrarium potius de Pontificis mente præsumendum est, uti præsumi debet, quando beneficiatus determinatus ad fructus sibi applicandos ob hoc ipsum recitare breviarium omisit: Pontifex

enim nullam occasionem peccandi nobis suppeditare volet. Eadem applicatio à beneficiato fieri sibi metipsum non poterit, si consuetudo, speciale statutum, aut lex aliqua, introduxerint; ut ejusmodi ex omissione horarum deperdit fructus certo cuidam pio operi applicarentur: Ratio hæc dicendi est, quòd mens Lateranensis & Pii V. ea fuerit, ut ejusmodi fructus nulli adhuc pio operi applicati, Fabricæ aut pauperibus applicarentur.

§. IV.

Resolvitur Quartum Quæsitum.

An obligatus ad recitandum de feria teneatur ad restitutionem, si oraverit de sancto?

IN prioribus §§. ostendimus, quam & quantam obligationem restituendi perceptos fructus habeant beneficiati, qui obligationi suæ quoad recitandas horas non satisfecerant: nunc ad propositum nobis casum procedimus; & cum omnes & soli illi restituere perceptos fructus debeant, qui præcepto Ecclesiæ in hoc satisfacere, neglexerunt, ideo an Calderinus suam obligationem impleverit, erit examinandum.

26 Dico itaque, Calderinum beneficiatum recitando breviarium de Martyre, cum obligaretur dicere de feria, probabiliter satisfecisse quo ad substantiam; & hinc nec graviter peccasse, neque ad restitutionem obligatum esse, ita docent Sylvester, Saa: Azor & Lessius cum

aliis 34. à P. Gobatt. tract. 5. de breviario Disp. 3. num. 861. citatis contra Bonnac. hic. Disp. 1. q. 3. p. 1. num. 17. Garciam Paulum Squillantem, Bellarm. tom. 3. l. 1. controv. 3. cap. 18. Reginald. lib. 18. num. 177. Suarez. tom. 2. de vel. l. 4. cap. 11. num. 6. Sc. Ratio breviter dicendo est hæc: si talis implet præceptum quo ad substantiam, & modum quem non implet, non est graviter præceptus, aut peccaminosus, tunc non peccat graviter & non tenetur ad restitutionem: sed prius est verum: ergo & posterius, probatur primum membrum minoris: ad substantiam hujus præcepti duntaxat pertinet recitatio breviarii ut ita dicam in genere: ergo recitans aliquod breviarium de Martyre obligatus ad recitandum de feria, implet

plet ſubſtantiam præcepti. Probat-
 tur aut. ſi recitatio alicujus duntaxat
 breviarii, ut ita dicam in gene-
 re non ſpectaret ad ſubſtantiam,
 ſed illud determinatum, ac pro tali
 die præſcriptum, ratio foret, quia in
 Bulla præſcribitur, ut recitatio illius
 fiat ſecundum formam, ritum, &
 modum præſcriptum. Pontifex
 enim præcipit, *in omnibus locis ob-*
ſervari novi breviarii & psallendi
precaudique formulam. Item omnes
 breviario adſtrictos omnino teneri ad
 dicendum poſthac ex Romani brevia-
 rii præſcripto & ratione: item nemi-
 nem ex iis, quibus hoc dicendi, psal-
 lendique onus neceſſario inpoſitum eſt,
 niſi hac ſola formulâ ſatisfacere poſſe.
 Hæc ratio nulla eſt: prob. min. etiam
 in Bulla miſſali præfixa mandatur in
 virtute obedientiæ, ut Miſſe dican-
 tur ſecundum formulam, normam, ri-
 tum, & modum illius Miſſalis ſui,
 & tamen omnes ſaentur, nullum
 mortale peccatum committi, ſi de
 feria celebretur, dum dicenda miſ-
 ſa foret de ſancto, vel viciffim: er-
 go ratio iſta petita ex prohibitione
 illa nil evincit pro breviario: ſicut
 igitur nomine formulæ in Bulla de
 Miſſis celebrandis nemo intelligit
 ipſam diſtributionem Miſſarum; ita
 neque intelligenda eſt diſtributio
 breviarii ſub formulâ recitandi bre-
 viarii: *vi enim cap. cum expediat de*
electione in 6. jura juribus concor-
 dare debent. Ex hac primi mem-
 bri minoris probatione rectè vide-
 tur poſſe deduci ſecundum ejus-
 dem minoris membrum; modum

ſcilicet, quem beneficiatus recitan-
 do breviarium de ſancto non im-
 pleverat, non eſſe ſub gravi præ-
 cepto. Quod etiam optime pro-
 batur negativè, eò quòd hujus gra-
 vis obligationis nullum fundamen-
 tum appareat.

Confirmatur: multi ſententiæ
 contrariæ Patroni cum Suarezio
cap. 24. n. 7. Fillucio propoſito apud
 Dianam agnoſcunt verbis illis, ex
 Bulla de miſſa celebranda adductis,
 indicare duntaxat generale præcep-
 tum obligans ad utendum illo ritu,
 & ad non introducendum alium;
 ergo etiam in Bulla de breviario præ-
 cipitur duntaxat, ut ille ritus cuilibet
 breviario præſcriptus obſer-
 vetur, nullusque alius introducatur,
 non autem illa diſtributio feſtorum.

Conf. 2. In ipſo proemio Bul-
 læ præfixo Pontifex nullam facit
 mentionem de mutatione unius
 breviarii in aliud, ſed loquitur de
 breviariis *in quibus vel aliqua conſti-*
tutio turpiter mutilata, vel multis
psalmis & lectionibus truncata con-
tineatur, vel que denique Romanis
quàm diſſimilima, ac cuius Episco-
patui propria erant. Ergo per for-
 mulam, modum, ac rationem non
 designatur diſtributio dierum, ac
 temporum. Prob. conf. juxta Bar-
 tolum ex præfatione ſtatutorum in-
 telligitur mens ſtatuentium; & ex
 verbis præmii mens diſponentis:
 etgo ſi in præmio nullam mentio-
 nem de hac mutatione fecit, de il-
 la neque egerat.

Conf. 3. Quandocunque præ-
 cipi-

cipitur aliquid tantum sub predicato generico, licet de illo dentur ordinationes rituales speciales, si tamen istae non habeant specialem vim graviter obligandi, tunc obligationi gravi satisfiet, modo ponatur illud predicatum genericum, quia praeccepto satisfiet, modo ponatur, quod praecipitur: sed praeccepto & consuetudine quotidie recitandi breviarium secundum formam communem & ordinariam, tantum praecipitur predicatum genericum & aliunde non constat ordinationes speciales de feria, aut sancto habere specialem vim graviter obligandi, eo ipso quod dentur diverfi circa hoc DD. sensus: ergo &c.

Conf. 4. Eo ipso, quod in hoc puncto Authores dissentiant, & illorum aliqui velint talem satisfacere, alii autem negent, ideo lex volens sub gravi, ut recitetur officium singulis diebus assignatum non est sufficienter promulgata, ad hoc ut obliget sub mortali atque ad restitutionem fructuum.

27 Dices: non potest explicari, quid ergo nomine formulae Pontifex intellexerit? R. cum Valentia *tom. 3. Disp. 6. p. 10.* verbum hoc formulam referendum esse ad formam aliorum breviarium, quos voluerat Pontifex abolere: hinc etiam Ludovicus Miranda in manuali Praelat. *tom. 1. q. 87. a. 19.* defendit, hac Bulla vetari solum libertatem recitandi breviarium à Romano distinctum.

28 Dices 2. Mutans officium, non

implet praecceptum quod ad substantiam: ergo non satisfacet: R. neg. ant. rationibus enim nostrae sententiae probavimus contrarium. 2do. Affirmanti aliquid spectare ad substantiam incumbit probatio: 3to. Ante hanc editam Bullam circa distributionem breviarii & hujus recitationem nullum erat jus obligans ad determinatum breviarium: ergo neque datur post illam Bullam Pii V. prout sentiunt Vasquez & Jacob Graffius, & rationes prius allatae probant, ant. prob. ex Azorio. *p. 1. l. 10. cap. 10. q. 2.* testante, omnes Doctores ante Pium V. dictasse, ac docuisse, nullo jure scripto graviter veritatem esse privatam mutationem officii in aliud. Ergo &c.

Dices 3. Neque peccatum esse, 29 qui quotidie Breviarium valde breve recitat: R. negando sequel: tum quia talia plura officia in talem cumulum ac unam multitudinem coalescunt, quae ratione objecti praecipue ad praescriptam formam & conformitatem necessarii, & aliter difficulter obtinibilis in longioribus praesertim breviariis, exigat graviter prohiberi: abesset nimirum alia sufficiens medium compellendi homines ad servandum illum modum, quem secundo introducere laborabat Pontifex; tum etiam, quia vix aliqui aperte dicunt mutationem talem frequentem non esse mortalem; omnes enim metuant, ne frequenti mutatione peccent mortaliter, quia scilicet recitatio praescripti

pro

pro certo die breviarii juxta omnes auctores omnium maximè ad rei præscriptæ modum pertinet.

30 Dices 4. *cap. de his*, seu *de iis cap. fin.* seu placuit: *dist. 12. item cap. convent.* & *cap. in die de consecratione dist. 5. ac clementina de celebratione missarum: cap. dignum*: in primis tribus canonibus sancitur conformitas in psallendo, in 4to est statutum de qualitate officii observanda in festis dominicis & feriis, & denique in Clementina fit potestas commensalibus Cardinalium dicendi illud ipsum officium, quod dicebant Cardinales: ergo etiam antiquo jure certum breviarium præscriptum erat: R. tres primos Canones fuisse duntaxat editos à Conciliis provincialibus, hinc universos fideles eisdem non obligari: accedit quòd solùm agant de officiis publicis. 2. *Canone in die*: statutum tantùm fuit pro urbe Romana, ut ex ipsa litera constat. Dein fit tantùm mentio de numero psalmorum in quolibet breviario recitandorum. Denique in Clementina fuit dispensatum, quia Domestici frequenter volebant mutare officium.

31 Dices 5. juxta Responsa data sub nomine formulæ, modi, ac rationis Pontifex non intellexit distributionem officiorum: ergo neque secundariò, & tanquam modus erit hæc præscripta: ergo poterit semper mutare: R. hanc commutationem frequentem interdici consuetudine vim legis obtinente. Dein etiam peccatur graviter subinde si agatur

contra modum præcepti tali ratione, quæ ratio ut prohibeatur, existit.

Dices 6. mutatio facta nudius 32 tertius neutiquam continuatur cum hesternâ, aut hodiernâ, sicut continuatur hesternum furtum parvum cum hodierno: ergo si semel mutatum Breviarium non est peccaminosum graviter, neque erit sæpius mutatum. Prob. conf. si etiam absque continuatione efficerent peccatum grave, sequeretur, plura venialia posse tandem conticere unum mortale: ergo &c. R. 1. retorquendo in pluribus diminutionibus levibus alienæ famæ: nulla enim est gravis, & tamen, si aliquis advertat, ultima detractio ex se levi graviter pati famam alterius, peccabit graviter.

R. 2. Transeat ant. neg. conf. vel dist. conf. neque erit sæpius mutatum grave peccatum, si non sit formalis vel virtualis gravis contemptus conc. si sit talis gravis contemptus, negatur. Instantia habetur in pluribus aliis.

Dices 7. detractis ex officio de 33 Dominica novem psalmis primii nocturni peccaretur mortaliter, & tamen divino cultui non fuisset tantum ablatum quantum demitur, si loco officii dominicalis recitetur de Martyre: ergo etiam iste posterior peccabit R. neg. seq. prior. etenim non servat formulam præscriptam à Pontifice volente, ut volens recitare officium dominicale tot psalmos recitet: qui verò recitat de martyre jam

jam servat formulam recitans illos praescriptos psalmos.

34 Dices 8. Bulla Pii V. ab initio haec habet: *hoc nostrum breviarium; & horas ipsas diurnas, ac nocturnas: Deinde: hanc orandi psallendique formulam ex Romani breviarum praescripto & ratione*: atqui illis primis duabus locutionibus indicatur substantia breviarum: duabus posterioribus modus: ergo non sine ratione asseritur in hac Bulla aliquod discrimen inter substantiam & modum fieri: R. Pontificem uti diversis formulis idem significantibus, ut tanto clarius demonstraret suam omnimodam voluntatem abolendi Bre-

viaria antiqua, & introducendi novum, nomine itaque formulae psallendi ac orandi nihil aliud intellexit, ac ipsum Breviarium: non secus ac si aliquis de codice Justiniano diceret: *hujus Codicis leges.*

Dices 9. Omnibus videtur maxime inconueniens in Natali domini recitare breviarium de Natali S. Joann. Bapt. R. disparitatem esse, quia haec breviaria continent formulam extraordinariam, hinc ista permutatio est tale inconueniens, quod introducat mortale: nequod introducat quidpiam aliud, & quod aliquibus duntaxat absurdum, videtur conc.

§. V.

Resolvitur quintum quaesitum.

An sine iusta causa interrumpens breviarium obligetur ad restitutionem?

36 Deo eundem nequaquam peccasse graviter, & hinc a restitutione immunem futurum. Ita Illung, Layman, Lessius, Sanchez Bonacin. &c. probatur ratione: si interruptio non tollit integritatem, unitatem, & substantiam orationis, tunc satisfacit huic praecipio: sed non tollit. Probatur m. ille integre recitat breviarium, qui nihil ex breviarum omittit: sed talis nihil omittit: ergo &c. prob. 2. Quoad unitatem: partes ita separatae a se invicem coalescunt nihilominus in unum: ergo posuit etiam unitatem. Probatur ant. licet plures horae ejusdem breviarum separantur a se invi-

cem, coalescunt tamen nihilominus in unum breviarium: ergo etiam partes ejusdem a se invicem aliquantulum separatae absolute coalescere in unam horam possunt ex eo autem, quod major conjunctio ejusdem horae videatur requiri, duntaxat sequitur, quod separatio inter partes ejusdem horae non debeat esse valde notabilis.

Probatur 2. Si talis non satisfaceret, ratio foret, quia non observavit modum & formam: haec ratio nulla est: probatur m. modus & forma non spectant ad substantiam rei praecipitae, neque ordinantur ad assignabilem finem sub gravi

Kk

vi

vi obligatione intentum: ergo obligabitur tantum sub veniali ad hunc modum. Confirmatur: interruptio nec aufert vim significandi, neque rationem cultus divini, neque est insolita: ergo &c. loquimur autem de interruptione, quæ non eundem psalmum, hymnum, aut lectionem interrumpat.

Prob. 3. Conclusio negativè, eò quòd gravis obligatio sine ratione imponi haud debeat.

- 37 Neque obstat, quod stipulatio debeat fieri modo non interrupto: primò quia alii contractus tum profani tum sacri possunt interruptim fieri, non enim est ratio, cur stipulationis potius naturam imitetur obligatio ista quam aliorum contractuum. Secundò: non interruptim ut fiat stipulatio, singulari lege est introductum, hæc cum non detur pro breviario, hinc non datur eadem obligatio. 3. Ratio in stipulatione exigens continuitatem fuit, ut evitarentur doli & fraudes: hæc ratio non datur ex parte obliga-

tionis recitandi Breviarium.

Neque obstat, quòd motus, te-
ste Aristotele, non possit esse con-
tinuus, nisi partes ejusdem com-
muni termino copulentur; negat-
ur enim suppositum, quòd breviari-
um debeat esse aliquod continu-
um, quod falsum esse probatur ex
eo, quia horæ à se possunt sepa-
rari.

Multò minus nobis adverfatur
concilium Toletanum septimum
cap. nihil 7. q. 1. ubi dicitur: quòd
*nullus minister, vel sacerdos cum ce-
perit Divina officia, presumat illa
relinquere imperfecta.* Quia hic non
est sermo de interruptione divi-
norum officiorum, sed de abruptio-
ne, dum scilicet aliqua partes omit-
tuntur. 2. sermo fuit de officio
Missæ; ideo enim præcipitur, ut alius
sacerdos talia ex morbo abrupta sa-
crificia persolvat. Denique sequeretur
inculpabiliter ex justa causa in-
terruptentem officium non esse sa-
tisfacturum, quod etiam ipsimet
adverfarii abnuunt.

S. VI.

Resolvitur sextum quæsitum.

Num excusetur à restitutione beneficiatus, qui alium clericum, ut suas vices in recitandis horis suppleat, substituit?

- 40 Dico, talem, quia non satisfacere, ad restitutionem esse obligatum, & peccasse graviter. Probatum conclusio auctoritate *Lugonis in Responsis moralibus l. 5. dub. 6.* Thomæ Sanchez *l. 2. Consiliorum*

Moral. c. 2. dub. 58. & 62. citantis hoc ultimo loco multos auctores. *Mendo, & Jacobi Wex.* Probatum 2do ratione: servitium hoc Ecclesiasticum, ligans talem beneficiatum ad dicendas horas canonicas saltem priva-

privatum, & quid personale, seu in-
hærens personæ clericali, ratione
cujus inhærentiæ semper ipse te-
neatur satisfacere, nec teneatur le-
gitimè impeditus alium sibi substi-
tuere: ergo talis non satisfacit, prob.
ant. ex communi sensu & praxi: item
ex prohibitione Alex. VII. proscri-
bentis hanc propositionem 21. *ha-
bens capellaniam collativam, aut
quodvis aliud beneficium Ecclesiasti-
cum, si studio litterarum vacet, satis-
facit suæ obligationi, si officium per
alium recitet.* Prob. 3. obligationi
audiendi missam aliquis non satis-
facit qui alium loco sui substituit:
item obligationi confitendi singulis
annis, & communicandi tempore
paschali: aut obligationi peragendi
pœnitentiam sacramentalem.

41 Ob. 1. Leges pœnales sunt condi-
tionales seu disjunctivæ, ita, ut
vel obligent ad actum præstandum,
aut evitandum, vel ad pœnam su-
beundam: sed Lex recitandi Bre-
viarium est lex pœnalis: ergo: atqui
jam solvit pœnam, dum alium pec-
uniâ datâ constituit: ergo non pec-
cavit. Quod autem sit pœnalis ista
lex, videtur insinuari à *Lugone* in
resp. Moral. l. 5. dub. 6. n. 6. R.
transmissâ M. negatur hanc legem
esse merè pœnalem. Obligatio
enim ista absolutè jam extiterat non
solum ante Bullam Pii V. sed etiam
ante tempus Leonis decimi in Con-
cilio lateranensi eam pœnam adjun-
gentis: cum ergo prior obligatio
non fuerit sublata, ideo adhuc per-
manet, licet pœna adjecta fuerit.

Confir. communiter TT. & Cano-
nistæ docent leges tam civiles,
quàm Ecclesiasticas, licet annexam
habeant pœnam, obligare in con-
scientia, saltem quando utuntur ver-
bis præceptivis: atqui lex ista his ver-
bis utitur ergo &c. Secundò Bul-
la Pii V. expressè hæc habet: item
*ille, qui primis sex mensibus officium
non dixerit, nisi legitimum impedi-
mentum ipsum excusaverit, grave
peccatum intelligat commississe.* Ter-
tiò expressè habetur, legem resti-
tuendi fructus obligare solos illos,
qui culpabiliter omiserunt: ergo
non potest aliquis esse obligatus ad
recitationem, & tamen hanc omit-
tendo non peccasse.

Ob. 2. si Clericus nimis tenue 42
beneficium habeat, ut ex illo nec
tertiam sustentationis partem hauri-
re valeat, juxta multos non tenetur
recitare breviarium: ergo neque
talis erit obligatus, si correspon-
dentes redditus alii attribuat. R. di-
sparitatem esse, quia noster benefi-
ciatus ponitur habere sufficiens be-
neficium, & potestatem proximè
percipiendi illos pro sua sustenta-
tione.

Ob. 3. Qui obligatur ad dicen- 43
dum sacrum satisfacit, si substituat
sibi alium: ergo etiam iste: R. di-
sparitatem esse, quia præfens obli-
gatio est personalis & quidem stri-
ctè, uti est etiam dicendi horas per
se in choro, nisi consuetudo con-
traria fuerit introducta.

Ob. 4. Quod quis facit per alium, 44
videtur facere per se: ergo &c. Ita

Kk 2

cap. 72.

260 Partis I. Casus XX. De Rest. ob Hor. Cano. cum distra. &c.
cap. 72. de Regulis juris in 6. Ita obligatus ad dandam Eleemosynam potest istam per alium distribuere. g. hoc axioma non habere locum in oneribus merè, ac strictè personilibus.

CASUS XX.

De Restitutione reddituum beneficialium ob distractiones internas in recitatione breviarii exortas.

Sejus beneficiatus, quia sæpissimè totum suum breviarium cum distractionibus internis durante sua vita recitaverat, in articulo mortis constitutus, num acceptos ex suo beneficio redditus retinere solvã conscientia possit, non modicè angitur. Occasione hujus casus.

Q. 1. An Sejus beneficiatus ad restitutionem sit obligandus?

Q. 2. Utrùm ad orationem veram saltem attentio superficialis sit necessaria?

Q. 3. Num præter superficialem requiratur adhuc alia interna perfectior?

Q. 4. Utrùm sufficiens ad veram orationem attentio etiam præcepto recitandi breviarium satisfaciãt?

§. I.

Resolvitur primum Quæsitum.

An Sejus Beneficiatus ad restitutionem sit obligandus?

1. **N**atura & varietas attentionum explicatur.
2. Uti etiam distractionum.
3. Attentio superficialis est actualis, virtualis, aut habitualis.
4. Ad recitationem breviarii non est constanter necessaria attentio actualis.
5. Sejus noster non obligatur ad restitutionem.

§. II.